

دریا لیراوی

نقد و سنجش

www.ketab.ir

زمزمه روشن

مؤسسه فرهنگی انتشاراتی

سرشناسه: لیراوی، دریا
عنوان و نام پدیدآور: نقد خیدوس / مولف: دریا لیراوی
مشخصات نشر: بوشهر، زمزمه‌های روشن، ۱۳۹۹
مشخصات ظاهری: ۸۶ ص
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۳۶۶-۹
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
موضوع: نقد و تفسیر - قرن ۱۴
رده بندی کنگره: PIR۸۲۱۰
رده‌بندی دیوینی: ۶۴۰/۹/۱۵۸
شماره کتاب‌شناسی ملی: ۷۳۱۵۲۱۳

انتشارات زمزمه‌های روشن

نقد خیدوس

دریا لیراوی

نوبت چاپ: پاییز ۹۹

شمارگان: ۵۰۰

صفحه‌آرا و طراح جلد: فاطمه رضایی صفی‌آبادی

قیمت: ۴۰,۰۰۰ تومان

آدرس: بوشهر، خیابان سنگی، بوستان ۱۶ (کوچه بانک ملی، شعبه گلشن)

تلفن دفتر مرکزی: ۰۹۱۷ ۷۷۸ ۴۴۵۶

زمزمه‌های روشن

موسسه فرهنگی انتشاراتی

- ۷..... مقدمه / عبدالله رئیسی
- ۱۳..... در نیمه راه شعر حجم / کیوان اصلاح پذیر
- ۲۳..... فربه تر از کوه سرایی / آریا پور فریاد شهری
- ۲۹..... راوی گزاره های تصویری / پرویز حسینی
- ۳۵..... در حال و هوای شعر حجم / عبدالعلی دستغیب
- ۴۵..... ایجاز در تابلوی رنگارنگ / سیروس رومی
- ۵۵..... زخم ها، فاصله ها، واهمه ها / فیض شریفی
- ۶۱..... ناقوس و فیدوس غمگین / مهوش شفیع
- ۶۹..... تصویری از رهایی / امین فقیری
- ۷۹..... پیرامون فیدوس / احسان نعمت اللهی

■ مقدمه

■ عبدالله رئیسی

■ از فاصله، ایجان، حرکت

«فیدوس» در مجموعه شعر دریا لیرای بیش از آنکه ابزار موسیقی و وسیله‌ی انتقال آب باشد، یک نشانه‌ی زبانی است؛ نشانه‌ای که از راه دال به سمت مدلول‌های مشخصی در حرکت است و دلالت‌های خاص خود را برمی‌انگیزد. قرارداد ذهنی زبانی لیرای با «فیدوس» مبتنی بر دلالت‌های تصریحی و گاه تلویحی‌اند؛ او «فیدوس» را به‌عنوان یک نشانه‌ی زبانی در کلیت شعرهای این کتاب به‌کار می‌گیرد و آن را از یک نشانه‌ی صرفاً زبانی به یک ارزش ادبی تبدیل می‌کند و در یک ساختار بزرگ‌تر قرار می‌دهد

و در پیوندی خلاق با سایر عناصر درون‌متنی که عمدتاً رهیافت‌هایی اجتماعی دارند، به وضعیت و موقعیتی جدید می‌رساند.

در این مجموعه، «فیدوس» فراتر از یک وسیله‌ی خبررسان و موسیقایی، به نشانه‌ای تبدیل شده که حاوی ارزش‌های معناشناختی و دلالت‌های تازه است؛ این دلالت‌ها که با خود زیبایی‌شناسی خاصی را وارد این مجموعه نموده بیش از هر چیز نتیجه‌ی قراردادهای تلویحی لیراوی با نشانه‌های تصویرساز است.

لیراوی با ایجاد تصاویری حسی و عینی، موقعیت‌هایی برای «فیدوس» ایجاد کرده که نشان‌دهنده ذهنیت انتقادی اجتماعی وی در مواجهه با پدیده‌های امروزی است. او با آشنایی‌زدایی از مفهوم و اصطلاح «فیدوس»، آن را در موقعیت‌هایی مجازی نشانده و با ایجاد گستره‌ی معنایی، این عنصر را به کنش و ادراک ادبی رسانده است.

هنر اصلی لیراوی در این مجموعه کارگردانی ذهن مخاطب است؛ به گونه‌ای که پیش از مطالعه‌ی این اثر یک نوع برداشت از فیدوس در ذهن دارد، و پس از خواندن آن فیدوس را در قابی دیگر می‌بیند؛ این موضوع را باید مدیون تن‌دادن فیدوس به زیبایی‌شناسی ادبی دانست. قرارگرفتن فیدوس در بافت‌های تازه به گونه‌ای است که در ذهن مخاطب، تصویری غیرفیدوسی از فیدوس بوجود می‌آورد؛ از اینجا به بعد است که فیدوس حاشیه‌ای (درون‌متنی) با کمک دلالت‌های ضمنی و تخیل کنش‌ساز لیراوی موفق می‌شود فیدوس اصلی (بیرون‌متنی) را دور بزند و به چیزی فراتر از آن

تن دهد. لیراوی «فیدوس کلمه» را به «فیدوس نشانه» تبدیل می‌کند و به همین خاطر نیز موفق می‌شود با تصرف معنایی در فیدوس، شعر را به زمینه‌ای عاطفی برساند؛ یعنی به غیر از آنکه فیدوس را از واژه‌ای معمولی به نشانه‌ای با ظرفیت‌های تبدیل کرده، موقعیت‌سازی فرهنگی نیز برای آن انجام داده است.

در مجموعه شعر فیدوس که عمدتاً از شعرهای کوتاه و نه الزاماً میکرو شعر تشکیل شده، نشانه‌های زبانی عمدتاً مایلند به سمت وسوی وجوه عاطفی حرکت کنند. راوی این شعرها انسانی تنهاست که روایتگر تنهایی مضاعف انسان عصر آهن است و می‌کوشد خود را به مخاطب عرضه کند.

هرچند عمده‌ی شعرهای این مجموعه کوتاه و فرم‌گراست، با این حال تخیل لیراوی در این شعرها عمدتاً در سطر جریان دارد و نه در طول؛ با این حال نمی‌توان منکر ساخت‌مندی شعرهای این مجموعه شد که در نوع خود تداعی‌گر شعرهای طرح‌واره و تا حدی پیش‌اندیشیده هستند. توضیح بیشتر اینکه شعرهای «فیدوس» فرم‌پذیرند و این خصلت از یک سو به زبان فشرده و از سویی به ذهن تصویرگرایی او در این کتاب برمی‌گردد. در این باره می‌توان گفت لیراوی شعر را کوتاه می‌سراید؛ اما کوتاه‌سرا به معنای رایج آن نیست؛ او تجربه‌های نسبتاً بلندی نیز در همین مجموعه دارد و به نظر می‌رسد زیبایی‌شناسی شعرهای بلند او بر خلاف شعرهای کوتاه که منشی توصیفی‌تصویری دارند، مبتنی بر کنش‌های روایی است.